

din anii 1892—1894, acțiunile de solidaritate din întreaga țară cu această mișcare ca și ecoul său internațional.

Oglindind istoria primelor decenii ale noului veac, materialele din expoziție reliefază în continuare că, o dată cu mersul înainte al societății românești, în fața poporului român — ca și în fața altor popoare din centrul și sud-estul Europei care se aflau sub dominație străină — se impunea cu necesitatea realizarea statului național unitar de sine stătător. Presa vremii, documentele de arhivă, programe, procese-verbale și rezoluții ale unor partide, organizații politice și culturale consemnează că înfăptuirii acestui înalt deziderat li erau consacrate acțiunile comune ale muncitorilor, țărănilor, oamenilor de artă, știință și cultură, ale întregului popor român, de o parte și de alta a Carpaților.

Materialele demonstrează că luptele sociale și de eliberare națională s-au intensificat în timpul primului război mondial imperialist.

Sub impulsul infringerilor militare, al triumfului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a deschis epoca victoriei socialismului și comunismului, ale luptelor sociale și mișcărilor de eliberare națională ale popoarelor, imperiul habsburgic anacronic se destramă, constituindu-se un șir de state independente.

O mare parte a expoziției este consacrată evenimentelor din toamna anului 1918, cînd revoluția burgoză-democratică a cuprinse Transilvania. Materialele amintesc acțiunile greviste și demonstrațiile de la Arad, Cluj, Brașov, Timișoara, Valea Jiului și din alte centre, despre constituirea Consiliilor muncitorești, a Consiliului Național Român, a Consiliilor locale și gărzilor naționale.

Documentele demonstrează că lupta maselor populare din România și Transilvania din 1918 se încadrează în mișcarea popoarelor europene pentru autodeterminare națională și lichidarea dominației străine.

Panoul central care domină sala este consacrat Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. Cei peste 100 000 de participanți din toate colturile Transilvaniei și României la Marea Adunare de acum o jumătate de veac au adoptat într-o atmosferă de puternic entuziasm rezoluția care consemnează unirea Transilvaniei cu România, principiile democratice care au stat la baza acestui act, sentimentele de prietenie ale poporului român față de celelalte popoare.

Parcurgerea documentelor din expoziție relevă că unirea Transilvaniei cu România nu a fost actul citorva persoane sau grupuri izolate, ci opera întregului popor, a întregii noastre națiuni.

Împlinind o aspirație de veacuri a poporului român, unirea din 1918 a avut urmări de mare însemnatate pentru întreaga evoluție economică, politică, socială și culturală a țării.

EXPOZIȚIA „ARTA POPULARĂ DIN ROMÂNIA“ DE LA ALBA IULIA

MILCANA PAUNCEV, HEDVIGA FORMAGIU, GH. NISTOROAIA

Bătrâni din Sebeș.

Cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Unirii în cadrul manifestărilor cultural-artistice organizate la complexul muzeal din Alba Iulia, Muzeul de artă populară al R.S. România a deschis o expoziție de artă populară românească.

Expoziția ilustrează unitatea culturii populare de pe întreg teritoriul patriei noastre și prezintă publicului vizitator creația artistică, deosebit de originală, bogată și de mare valoare a poporului român și a naționalităților conlocuitoare.

Spre a demonstra mai pregnant teza enunțată, arta populară este prezentată pe genuri, în cedrul

cărora sint urmărite elementele de unitate ale creației populare.

O a doua parte a expoziției prezintă arta populară din zonele etnografice ale județului Alba. Realizarea acestui obiectiv s-a concretizat prin integrarea creațiilor artistice populare din județ, în expunerea pe genuri și în organizarea unei secții speciale, care va constitui nucleul viitoarei secții de etnografie și artă populară a Muzeului din Alba Iulia. În acest sens s-au făcut cercetări și achiziții complexe de către un colectiv de specialiști ai Muzeului de artă populară al R.S. România, Muzeului etnografic al Transilvaniei și ai secției de etnografie a Muzeului din Alba Iulia. Organizarea acestei expoziții este un omagiu adus memorabilului eveniment al Unirii Transilvaniei cu România, ce a avut loc în orașul Alba Iulia la 1 decembrie 1918.

Tematica expoziției se desfășoară într-un spațiu de 26 săli (cca 1 000 m²), ilustrind amplu problematica propusă.

Primele două săli introduc vizitatorul în ambientația artei populare, prin interpretările plastice ale unor mari artiști ca Brâncuși și Matisse, printr-un vitraliu și o hartă decorativă — sugestivă, sintetizare a unității ornamentelor populare — cit și prin o serie de texte ale unor personalități de seamă ale vieții politice și culturale românești.

Înființată în ilustrarea ideii de bază a expoziției i se acordă olăritului — meșteșug de tradiție milenară, ale cărui produse demonstrează în timp și spațiu continuitatea și unitatea culturii populare de pe întreg teritoriul patriei noastre.

Ceramica nesmălituită — păstrătoare a elementelor tradiționale străvechi și autohtone — se impune prin puritatea și eleganța formelor, mijlocind vizitatorului înțelegerea tematicii expoziției. Sunt prezente forme specifice ale olăriei nesmălituite — roșii și negre — din centrele Săcel, Lăpuș, Lehecenii, Bîrsa, Săsciori, Biniș, Tg. Jiu, Corbeni, Marginea și.a.

În continuare, păstrând repartitia pe centre în cadrul provinciilor, este expusă ceramica smălituită de Hurez, Oboga, Arges, Kuty, Rădăuți, Vama, Valea Izei, Birgău, Saschiz, Făgăraș, Făget etc.

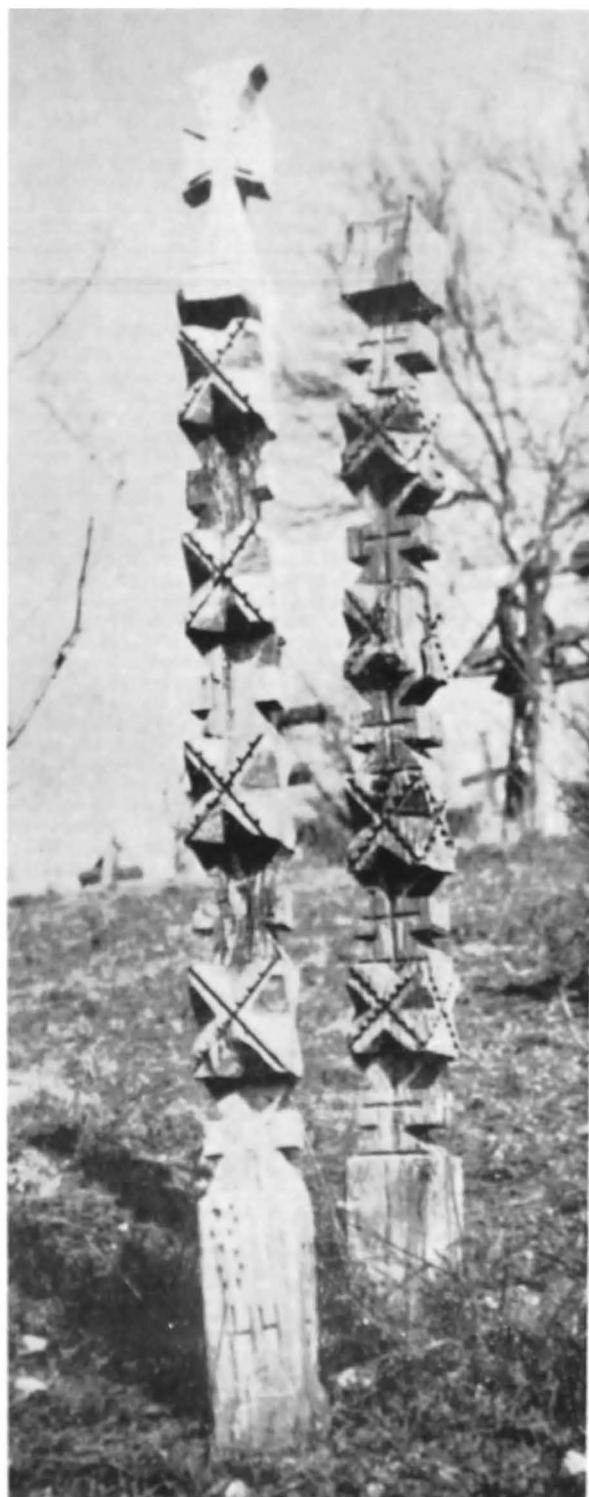
Prin gingășia decorului și strălucirea smalțurilor se impune prețiozitatea ceramicii olteniști, reprezentată de vechea și nouă olărie de Hurez, în contrast cu cea de Oboga, care se remarcă prin claritatea și vioiciunea ornamentului.

Ceramica munteană se distinge prin coloristică, decorul fiind într-totul subordonat petelor de culoare.

Muzeografic, aceste particularități artistice ale exponatelor au fost evidențiate prin gruparea contrastantă a diverselor centre și a varietății formelor în cadrul acestora.

Aceleași principii muzeografice au stat la baza expunerii și a celorlalte genuri de artă populară.

În altă ordine de idei, prezentarea unor vase cu brile alveolate exprimă unitatea și toto-

Situl de morărit →

dată continuarea tradițiilor străvechi ale ceramicii de pe cuprinsul ţării noastre.

Expunerea continuă cu creații în fier și metal, care pînă acum nu și-au găsit o pondere corespunzătoare valorii lor în expozițiile de artă populară. Acest gen, atât de rigid în aparență, își datorăză frumusețea formelor și a liniei omului care a reușit în procesul muncii să supună rezistența materialului forței sale creative. Obiectele din metal sunt grupate pe criteriul utilității, subliniindu-se inginozitatea rezolvărilor funcționale și artistice.

Trecind de la sobrietatea coloristică a metalului, expoziția oferă o exuberanță cromatică a țesăturilor de interior. Materialul expus, grupat pe categorii — lepedeie, fețe de pernă, fețe de masă, ștergare — scoate în evidență unitatea tehnică, ornamentală, cromatică și stilistică a acestui gen de artă populară. Alături de expozițele cu decor realizat în tehnica alesului în războiul de țesut, tehnică ce împrină o stilizare a motivului ornamental, broderiile se individualizează printr-o exprimare artistică mai liberă. Cîteva unele de lucru prezente în sălile cu textile trădează legătura intimă dintre creator — unealtă — creație.

În concepția muzeografică s-a avut în vedere o ritmire a impresiilor și a emoțiilor estetice pe care le provoacă creațiile artistice populare asupra vizitatorilor, alternând genuri care excelează prin cromatică cu altele care se impun prin frumusețea liniei, sobrietatea culorilor și masivitatea volumelor.

Astfel, textilelor folosite pentru organizarea interiorului le succede creația artistică în lemn, prezentă prin elemente de arhitectură, mobilier, obiecte de uz casnic și unele.

Complexa manifestare a fanteziei și posibilităților creative ale poporului este pe deplin resimțită în prezentarea portului popular, deobicei de unitar în varietatea sa, păstrind, prin continuarea celor mai vechi tradiții, caracterele specifice diferitelor zone. Selecționarea și expunerea portului urmăresc pe de o parte ilustrarea acestei idei, iar prin gruparea anumitor categorii de piese de port — se accentuează elemente comune întregului teritoriu al țării noastre. Astfel pornind de la elemente comune de croi ale cămășilor este evidențiată unitatea concepției decorative în distribuirea și dozarea cimpilor ornamentali și concentrarea ornamentalului, în special pe mineca cămășii, fapt concretizat în expunerea grupată a cămășilor cu altiță, cu table, cu mineca răsucită. De asemenea sunt prezentate într-o unitate expozițională ștergarul de cap și marama ca principale piese de podoabă a capului pentru femeile măritate.

Trecind de la port, care se remarcă prin compozitie pe volum — fiecare piesă componentă fiind întotdeauna gîndită atât cromatic cît și în cel mai mic detaliu ornamental în funcție de ansamblu, vizitatorului i se oferă prin prezentarea cergilor o compozitie bazată pe ritm liniar — dungi variat dimensionate și cu alter-

nanțe cromatice. Simplitatea sistemului ornamental este susținută de factură țesăturilor de lină, în care materia primă își manifestă din plin calitățile sale.

Compoziției liniar ritmate a cergilor îi urmează în desfășurarea expoziției compozitia ornamentală mai complexă a scoarțelor. Elementele ornamentale, subordonate intregului, fie ele oricără variante, sint aci în strînsă legătură unele cu altele, alcătuind un tot unitar ce reliefiază caracterul pictural al acestor creații, realizat și prin posibilitatea oferită de diversele tehnici de lucru, care permit întrepătrunderi de culori și nuanțări de mare subtilitate.

Alături de scoarțele a căror compozitie grauitează spre un punct central, se pot admira lăicerele, la care se repetă compozitia liniară a cergilor, îmbogățită cu alternanța de elemente ornamentale.

Ambianța și căldura interiorului este sugerată de cele cîteva piese de mobilier, prezente alături de cergi și scoarțe.

Pictura pe sticlă, apreciată pentru calitățile sale decorative, deobicei de expresive, este bogat reprezentată în expoziție printr-o suitură de icoane specifice centrelor din județul Alba și din întreaga Transilvanie.

Vizitatorul își intregește imaginea asupra picturii populare, privind icoanele zugrăvite pe lemn sau frescele populare de la Bucerdea-Alba, din secolul al XVIII-lea.

Plastică populară i se incadrează și stilpii funerari din imprejurimile Albei, care, adoptînd formele sculpturii, exprimă ideea de continuitate a ființei omului.

Cu formele superioare de exprimare a spiritualității populare se încheie privirea de ansamblu a expunerii de sinează a artei populare din România și se trece la o analiză a complexității fenomenelor artistice populare din zonele județului Alba, moment marcat de harta județului, realizată în tehnica populară a picturii pe sticlă.

Pentru a evidenția complexitatea fenomenului de artă populară, aplicat la zonele din județ, s-a recurs, din punct de vedere muzeografic, la prezentările de ansamblu, exponatele fiind grupate funcțional, subliniindu-se legătura lor organică.

Că o completare a ideii unității, urmărită în expunerea pe genuri a artei populare românești, în această parte a expoziției este exprimată varietatea artistică în cadrul unității stilistice zonale.

Această manifestare muzeografică de amploare, realizată de colectivul Muzeului de artă populară al R.S. România*, constituie o demonstrație a valorii estetice și de conținut a artei populare din țara noastră și totodată un mijloc eficient de popularizare și valorificare a nesecatului tezaur artistic popular.

* Grafica expoziției a fost realizată de Vladimir Șetran.